

Gyergyóremete 150 évvel ezelőtt

Egy település lakói ahhoz, hogy megálmodhassák jövőjüket, akarva-akaratlan vissza kell nyúljanak múltjukba, őseik hagyományait be kell építsék terveikbe, mert csak így teremthetnek erős alapot építményükhöz. A múlt tapasztalata híján vagy kénytelenek lesznek lemásolni valaki mást, ezáltal annak mássága miatt bizonytalanságot, instabilitást okoznak, vagy egyszerűen alap nélkül építkeznek, ami összeomláshoz vezethet.

A remetei ember, ha tenni akar szülőfalujáért, ismernie kell a régiek gondolatait, mert ha nem újra járja a múlt zsákutcáit. A széles látókörben fogant tapasztalatok csak biztos alapra épülhetnek. Ezért fontosnak tartom, hogy visszapillantassunk pl. 150 éve hogyan éltünk. Mik voltak problémáink, azokat hogyan oldották meg? Az érdekes ebben az, hogy a székelység, ahogy az újkorban elveszítette privilégiumait, hiszen megszűnt hagyományos határvédő szerepe, peremvidékké süllyedt, akár Szent István országa keleti szélén, akár Románia kellős közepén helyezkedett el. Ezen állapota máig nem változott.

A kisbaconi Benkő Károly, aki 1851-től csíkszéki földadórendszeri becsübiztos Kolozsváron, 1853-ban könyvet adott ki Csík, Gyergyó és Kászon vidékének leírásáról. Ez a kor az 1848-'49-es szabadságharcot követő időszakként, az osztrák uralom erősödését jelentette. A magyarság a nemzeti szolidaritás eszméjétől áthatva passzivitásba vonult, az erdőkből bujdosó honvédek éltek, akik a kivégzésük elől menekültek el. A szívekben mindenki Székelyföldön Kossuth visszatértét várta, nem tudhatták, ő már soha nem fog szeretett földjére lépni.

Lássuk, hogyan jeleníti meg az író Remetét korabeli állapotában:

„Fekvése: oldalos dombos helyen részint, kevésbé terén határanak a közepén napkeletről napnyugotra hosszan.

Szomszédos település Kelet Ditró 2/4, Szárhegy 1. Dél is Szárhegy és Alfalu ez 2 óra. Nyugat Libánfalva, Hodák egy napi. Észak Olá Toplicza három óra járók.

Elöljárók 1. Veress István, 2. Ivátson Antal. 3. György Ferencz. 4. László Ádám. 5. Balázs József. 6. Mélik István. 7. Bernád Imre nyug: Százados. 8. Albert István. 9. Veress Mihály. 10. Bétsi Balázs János. 11. László János. 12. Péter Antal. 13. Antal István. 14, Csortán József. 15. Portik Antal. 16. Borbé Ádám. 17. Lakatos János. sat.

Középületek és műemlékek É. 1. Diszes Templomok kerítéssel kőből építve a R Catholicusoknak a Falu déli részén magoss dombon 1771-ben épült szép tornyával s órájával. A Remetei Megye egy volt hajdon a Ditroival, 1720 ban szakadott el attól. 2. Vannak több kő alapu csinos magán lakai is, kis árus boltokkal.

Nevezetességek Remete déli osztályában fenyő csapok, magyaró fák, forgátsok, nyúl és más állati tagok kővé válva ma is taláthatnak: az ugynevezett Bánya uttán kijáró egyik kapufél egészen azokból áll, jól láttzanak benne a rakotya, nyár, bikk satöbbi darabok.

1 Rákóczi György a Görgényi várhoz tartozó helyeket kijártatván, ekkor kijelentetett Remetének is a havasok felőli határ vonala, meg van az errőli Levélnek párja az itteni közönség levelei közt, eredetie pedig a K. Fejérvári Káptalanban.

Az idézet elején kiderül, a község alakja hasonló lehetett a maihoz, hosszan elnyúlt, azt is megtudjuk, hogy termőföldhiányban szenvedett a település. A szerző a környező települések, és a Remete közötti távokat írja le, hogy mennyi idő alatt lehet ezekre eljutni.

Betekinthetünk az egyedülálló székelyföldi jelenségbe, hogy a családok nevei után menve ki lehet deríteni, mely településről van szó. A fentiekben klasszikus remetei családneveket láthatunk, megemlítve közöttük Bernád Imre nevét, aki a szabadságharcban, századosi rangban vett részt, az ő nevét viseli a máig jól ismert utca. Arra is következtethetünk, hogy különösebb meghurcoltatásnak nem lehetett alávetve a megtorlás időszakában.

A templom mindig egy falu éke volt, minél magasabb tornya volt, annál tekintélyesebb képet mutatott a településről. A remetei templom jó stratégiai helyen van, nagyon messziről látható, ha a Maros völgyén esetleg végig haladt egy kereskedő vagy vándor. A kis árus boltok a kezdetleges ipari, kereskedő réteg jelenlétéről beszélnek. De amint tudjuk vízi fűrészeken és malmokon kívül semmilyen nagyobb szabású gazdasági létesítmény nem volt a faluban.

I. Rákóczi György erdélyi fejedelem (1619-1648) idejében alakultak ki Gyergyóremete végleges határvonalai nyugat fele, az író szerint az oklevél másolata az akkori faluban megtalálható volt.

A kisbaconi Benkő Károly 1851-től csíkszéki földadórendszeri becsübiztos Kolozsváron 1853-ban könyvet adott ki Csík, Gyergyó és Kászon vidékének leírásáról. Lássuk, hogyan jeleníti meg az író Remetét korabeli állapotában:

„Remetéhez tartozik:

Várhegyalya, mely tulajdonképp határa északi részének egy szakadéka, nem régi telep, birja a G. Lázár Család és Remete, a déli felit hívják Várhegyaljának, az északit Galoczásnak, ide tartozik Fülpe és Dudád, ezek is Remete körbeniek. Egyébaránt Várhegyalya több apró elnevezésű részletekből is áll, nyugat déli oldala

szomszédos Remetével 1 óra, a kelet északi pedig Ditroval ez is egy óra járók hozzá, az utóbbi is kevés darabját bírja.

Remetének határán fekszik a Kereszthegy, melynek északi oldalán, fejér porló kövek találatnak, hol aranyot kerestek, kaptak is de csak csillámló ugynevezett matska aranyot, -Remetén van minden évben fő lerakódó helyek a Maroson elindítani szokott feles Gyergyói tutajoknak, hová Aradról s máshonnan az ezzel kereskedők korán megjelennek mindenkor.”

Várhegy irányába nagy mennyiségű birtok volt az örmény származású Mélik család kezén elsősorban, melynek a nevek között is szerepel legnagyobb földterülettel rendelkező tagja, Mélik István.

A végén említést tesz a tutajozásról, mely a falu több évszázados hagyománya volt, az erdőről leszállított fát a Maroson úsztatták egészen Aradig áradáskor. E foglalkozás az 1900-as évek elején megépülő vasút miatt szűnik meg.

Ha próbáljuk összehasonlítani a korabeli erdélyi vagy magyarországi állapotokkal ezt a leírást meg kell állapítanunk, hogy igencsak szegényes a falu helyzete. Még a középkorból visszamaradt céhrendszer sincs jelen a gazdasági életben, sem egyéb modern gazdasági ágazat nincs meghonosítva. A vidék nem volt alkalmas nagyobb méretű mezőgazdasági termelésre, ebben az időben már nehezen tudta eltartani a növekvő létszámú lakosságot. A fakitermelés megelőzött minden más foglalkozást, ami a szűk lehetőségekre utalt. Már ekkor fölvetették politikai körök, hogy mi legyen Székelyfölddel? Ez a probléma nem ma kezdődött...

Nagy József történész